

потребуватимуть від кожної молодої людини та його сім'ї мобільності, пошуку нових нестандартних варіантів побудови власного життя.

1. Вивчення молоді на сучасному етапі: Питання методології і методики: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – Київ, 1995. – 232 с.
2. Головатий М. Ф. Молодіжна політика в Україні: проблеми оновлення / М. Ф. Головатий. – Київ : Наукова Думка, 1993. – 236 с.
3. Головатий Н. Ф. Соціологія молоді: Курс лекцій / Н. Ф. Головатий. – К.: МАУП, 1999. – 223 с.
4. Гришина Е. А. Молодежь и реформы/Е. А. Гришина. – М.: Знание, 1996. – 123 с.
5. Ильинский И.М. Молодежь и молодежная политика/И. М. Ильинский. – М.: Голос, 2001. – 242 с.
6. Молодь в умовах становлення незалежної України (1991-2011 роки): щорічна доповідь Президентів України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні. – К.: МОН України, 2012. – 224 с.
7. Молодіжна політика Європейського Союзу: перспективи та шляхи запровадження в Україні / упоряд. В. Дьомкіна, А. Донець, Т. Гладченко. – Донецьк: Донецький молодіжний дебатний центр, 2006. – 106 с.
8. Молодіжна політика: проблеми і перспективи: збірник наукових праць. – Дрогобич: ДДПУ ім. Івана Франка, 2011. – 498 с.
9. Плотніков П. В. Партнерство молоді та органів влади - шлях до прискорення соціалізації/П. В. Плотніков. – Донецьк: Поліграфіст, 2001. – 330 с.
10. Чупров В. Молодое поколение на рубеже веков/В. Чупров // Діалог. – 1998. – № 9. – С. 54.

АНАЛІЗ ПІДСИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ІНФОРМАЦІЮ

Яковенко М., Латишева В. В.,

Сучасне законодавство України у сфері інформації виділяє декілька правових режимів її регулювання, а саме: вся інформація, розпорядником якої є орган виконавчої влади, класифікується на відкриту та з обмеженим доступом.

Інформація з обмеженим доступом має спеціальний режим регулювання, тому не є предметом нашого дослідження.

Законом України «Про доступ до публічної інформації» визначено коло суб'єктів, що є розпорядниками інформації та на яких поширюється дія даного Закону [2].

Основу правової складової підсистеми забезпечення права на свободу думки і слова, права на інформацію становлять Конституція України [1], Закони України: «Про інформацію» [3], «Про державну таємницю» [4], «Про доступ до публічної інформації» [2], Постанови Кабінету Міністрів України: «Про офіційне оприлюднення регуляторних актів, прийнятих місцевими органами виконавчої влади [7], територіальними органами центральних органів виконавчої влади та їх посадовими особами», «Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади» від 04.01.2002р. № 3, Порядок інформаційного наповнення та технічного забезпечення Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади, затверджений наказом Державного комітету інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України, Державного комітету зв'язку та інформатизації України від 25.11.2002 р. № 327/225 та ін [8].

Закон України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 року (нині Закон діє в редакції від 13 січня 2011 р.) визначає основні принципи інформаційних відносин: гарантованість права на інформацію; відкритість, доступність інформації та свобода її обміну; об'єктивність, вірогідність інформації; повнота і точність інформації; законність одержання, використання, поширення та зберігання інформації [3].

Складовою національного законодавства є також Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (Прийнятий резолюцією Генеральної Асамблеї ООН № 2200А (XXI) від 16 грудня 1966 р., вступив у силу 23 березня 1976 р.) Європейська конвенція з прав людини (ратифікована Україною у вересні 1997 р.) та інші міжнародні акти, що визначають принципи доступу громадян до державної інформації [10].

Узагальнений аналіз законодавчих актів України щодо оприлюднення інформації державними органами дозволяє визначити такі основні форми доступу: 1) офіційні сайти державних органів, включаючи інформацію у форматі сайту на електронних носіях – дискетах чи інших електронних повідомленнях, що їх видають державні службовці; 2) офіційні повідомлення власних інформаційних служб державних органів, включаючи прес-конференції та публічні виступи уповноважених посадових осіб; 3) офіційні засоби масової інформації (друковані та електронні ЗМІ та інші видання, наприклад, бюлетені та збірники, визначені законом або регулюючим органом); 4) повідомлення безпосередньо зацікавленим особам або їх представникам (усні, письмові, надані засобами зв'язку чи за допомогою спеціальних засобів: криптографії чи сурдоперекладу); 5) державні архіви та власні архіви державних органів; 6) повідомлення в інших друкованих та електронних засобах масової інформації, а також – у мережі Інтернет.

Доступ до інформації, що підлягає обов'язковому оприлюдненню, здійснюється через офіційні повідомлення, сайти державних органів та офіційні засоби масової інформації.

Не зважаючи на всю прогресивність Закону України «Про доступ до публічної інформації» [2], аналіз практики його застосування вже протягом майже чотирьох років свідчить про існування певних недоліків, що призводить до неоднозначної практики реалізації права на доступ до публічної інформації, стримують вибудовування однакової судової практики, як ефективного засобу захисту від порушення цього права.

Особливо це стосується грифу «Для службового користування». Відповідно до частини третьої статті 9 Закону Перелік відомостей, що становлять службову інформацію, який складається органами державної влади, органами місцевого самоврядування, іншими суб'єктами владних повноважень, у тому числі – на виконання делегованих повноважень, не може бути обмеженим у доступі.

При цьому, як показує практика, зазначена норма створює умови для неправомірної відмови від надання інформації, так як до ухвалених переліків видів службової інформації, включених на підставі рішення суб'єкта владних повноважень, відноситься інформація, яка має бути публічною, що також порушує права громадян на доступ до публічної інформації.

Наступною проблемою є неузгодженість правових норм Законів України «Про доступ до публічної інформації» та «Про захист персональних даних», тому що вони по-різному регулюють порядок доступу до інформації про особу, це, знову ж таки, створює умови для їх неоднозначного трактування та ухилення від надання публічної інформації.

Відповідно до частини другої статті 7 Закону України «Про інформацію» [3], ніхто не може обмежувати права особи у виборі форм і джерел одержання інформації, за винятком випадків, передбачених законом. Враховуючи вище вказане положення, логічним є твердження, що особа має право обирати форму, в якій їй повинна надаватись публічна інформація. Системний аналіз положень статей 9, 14, 15, 19 Закону також свідчить, що він імпліцитно передбачає право запитувати інформацію саме у формі копії документа, в якому вона міститься. При цьому, відсутність чіткого положення, яке б вказувало на таке право особи, призводить до різної практики щодо цього питання.

Отже, діюча система має значні недоліки в інституційному, правовому, організаційно-функціональному та ресурсному забезпеченні. Недотримання термінів та періодичності розміщення на веб-сайтах інформації про діяльність регіональних органів виконавчої влади в межах основної компетенції, звітів про діяльність, інформації про отримання та витрачання бюджетних коштів, звітів про результати проведення тендерних процедур уповільнює зростання рівня інформаційної відкритості веб-сайтів.

Нарікання з боку розпорядників та отримувачів інформації викликає відсутність ресурсного забезпечення права доступу до інформації, а саме – відсутність цільових бюджетних коштів в МДА на придбання та обслуговування копіювальної техніки та паперу з метою забезпечення інформаційних запитів громадян, обмеженість часових та людських ресурсів територіальних ЦОВВ при реалізації громадянами їх права на доступ до публічної інформації та ін.

Ще однією нагальною проблемою у сфері ресурсного забезпечення права доступу до інформації є значне недофінансування регіональних комунальних ЗМІ. На сьогодні співзасновниками більшості обласних комунальних ЗМІ є відповідні ради спільно з МДА. Фінансуються відповідні ЗМІ частково з бюджетів обласних (районних) рад та державних адміністрацій за рахунок цільових програм підтримки ЗМІ, а також – за рахунок власної госпрозрахункової діяльності, та коштів, передбачених з державного та місцевого бюджету, передбачених на висвітлення їх діяльності на підставі укладених договорів, формують замовлення засобам масової інформації.

Із урахуванням сучасних соціально-економічних реалій та процесів роздержавлення ЗМІ, кошти на підтримку комунальних ЗМІ скорочуються, а отже – скорочується і обсяг інформаційного продукту. Врешті-решт, цей процес звужує не лише можливість органів влади забезпечити вчасну подачу інформації, а й обмежує доступ до неї, що обмежує права громадян на інформацію. Особливо гострою ця проблема існує на районному рівні, де районна газета є чи не єдиним джерелом інформації.

Всі вищеперераховані факти створюють умови для порушення прав громадян забезпечення права на свободу думки і слова, права на інформацію та вказують на необхідність посилення контролю за виконанням чинного законодавства у вищезначеній сфері та актуалізують проблему судового захисту права громадян на свободу думки і слова, права на інформацію.

Відповідно до ст. 17 Закону України «Про доступ до публічної інформації» [2] контроль за забезпеченням доступу до публічної інформації передбачено 3 види контролю, а саме: парламентський, громадський та державний. Державний контроль за забезпеченням розпорядниками інформації доступу до інформації здійснюється відповідно до закону.

Оскільки, парламентський та громадський контроль здійснюється періодично, а закріплюючи державний вид контролю за виконанням Закону України «Про доступ до публічної інформації» законодавець не конкретизує ні орган контролю, ні періодичність перевірок, ні процедури його здійснення, це створює підґрунтя для масових порушень його норм.

-
1. Конституція України [Текст] : станом на 02 верес. 2014 р. : (відповідає офіц. текстові). – Київ : Правова єдність : Алерта, 2014. – 94 с.
 2. Про доступ до публічної інформації: Закон України 13 січня 2011 року, № 2939-VI.// URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
 3. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992. № 2657–XII.// URL: zakon.rada.gov.ua/go/2657-12
 4. Про державну таємницю: Закон України від 21 січня 1994 р. № 3855-XII.// URL: <http://rada.gov.ua>
 5. Про друковані засоби масової інформації (преси) в Україні: Закон України від 16. 11. 1992 р. № 2728X–II.// URL.: zakon.rada.gov.ua/go/2782-12
 6. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації: Закон України від 23 вересня 1997 року, № 539/97-ВР.// URL.: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/539/97-%D0%B2%D1%80>
 7. Про офіційне оприлюднення регуляторних актів, прийнятих місцевими органами виконавчої влади, територіальними органами центральних органів виконавчої влади та їх посадовими особами: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.02.2004 р. № 150. //URL.: zakon.rada.gov.ua/laws/show/150-2004-п
 8. Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 4 січня 2002 р. N 3. //URL.: <http://rada.gov.ua>
 9. Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади : Постанова Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2008 р. № 976.// URL.: zakon.rada.gov.ua/laws/show/976-2008-п
 10. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права: ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР N 2148-VIII (2148-08) від 19.10.73. //URL.: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043